

Το διακύβευμα είναι η λιτότητα

Γιάννης Μηλιός
(Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας ΕΜΠ
Μέλος ΚΕ ΣΥΡΙΖΑ)

Η υιοθέτηση ενός νέου αποκλειστικού εθνικού νομίσματος από μια μικρή ανεπτυγμένη χώρα με ανοικτή οικονομία, όπως η Ελλάδα, θα σημαίνει καταρχάς υποτίμηση του «νέου νομίσματος» ως προς το ευρώ, καθώς οι χρηματαγορές θα αποτιμήσουν τη συναλλαγματική ισχύ αυτού του «νέου νομίσματος» σε χαμηλότερο επίπεδο.

Το ερώτημα λοιπόν είναι τι σημαίνει η υποτίμηση του «νέου νομίσματος» για τη χώρα μας.

Έτσι διατυπωμένο, το ερώτημα στερείται βάσης, διότι η «χώρα μας» αποτελείται από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, με διαφορετικές θέσεις και επιδιώξεις στο οικονομικό και κοινωνικό γίνεσθαι. Άρα το ερώτημα πρέπει να εξειδικευτεί στη διερεύνηση των επιπτώσεων που θα έχει η νομισματική υποτίμηση, (α) στο εξωτερικό εμπόριο, (β) στον ελληνικό καπιταλισμό συνολικά και στη θέση του στο διεθνή καταμερισμό εργασίας, (γ) στους μισθωτούς και γενικότερα στην κοινωνική πλειοψηφία (που περιλαμβάνει επίσης τους αυτοαπασχολούμενους, συνταξιούχους, μικροεπιχειρηματίες, κλπ.).

α) Με δεδομένο ότι με την υποτίμηση αυξάνει η τιμή καθενός εισαγόμενου εμπορεύματος και αντίστοιχα μειώνεται η τιμή καθενός εξαγόμενου, το πρώτο ζήτημα που τίθεται είναι αν πράγματι προκαλείται μια τέτοιας έκτασης μείωση της ποσότητας των εισαγομένων και αύξηση της ποσότητας των εξαγομένων εμπορευμάτων, ώστε η συνολική εισαγόμενη και εξαγόμενη αξία να μεταβάλλεται κατά τρόπο που να επιτρέπει τη βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου. Η υποτίμηση επιβαρύνει το εμπορικό ισοζύγιο με την αύξηση της τιμής ορισμένων εμπορευμάτων τα οποία είναι αδύνατον να παραχθούν στην εσωτερική αγορά σε ποσότητες που να καλύπτουν την εσωτερική ζήτηση, ακόμα και στην περίπτωση των πλέον εκβιομηχανοποιημένων χωρών (πετρέλαιο, πρώτες ύλες, αλλά και ορισμένες κατηγορίες βιομηχανικών εμπορευμάτων). Γνωρίζουμε εντούτοις ότι στη γενική (ομαλή) περίπτωση το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (ισοζύγιο εμπορίου υλικών αγαθών και υπηρεσιών) βελτιώνεται μετά ένα χρονικό διάστημα με την υποτίμηση.

Επομένως, η υποτίμηση θα ευνοήσει τους εξαγωγικούς τομείς της οικονομίας.

β) Σημαίνει η βελτίωση του εξωτερικού ισοζυγίου αναβάθμιση του ελληνικού καπιταλισμού στο διεθνή καταμερισμό εργασίας; Κατά κανένα τρόπο, κι αυτό για δύο λόγους.

Πρώτον διότι καπιταλισμός είναι η οικονομία του χρήματος, το οποίο «παράγει περισσότερο χρήμα». Μιλώντας γενικά, το κεφάλαιο είναι «αμφίσημο» απέναντι στην προοπτική υποτίμησης του νομίσματος: Η υποτίμηση από τη μια μεριά βελτιώνει συνήθως, όπως είδαμε, την εξαγωγική επίδοση του επιχειρηματικού τομέα, από την άλλη όμως μειώνει την σε διεθνές νόμισμα αξία των περιουσιακών του στοιχείων, και συνεπώς τη διεθνή επενδυτική και δανειοληπτική του δυνατότητα.

Το πρόβλημα του ιδιωτικού-επιχειρηματικού (αλλά και του δημόσιου!) χρέους θα επιδεινωθεί, καθώς οι δανειακές υποχρεώσεις θα παραμείνουν στο ανατιμημένο διεθνές νόμισμα.

Η ιδέα ότι κάθε χώρα της ΕΕ θα πρέπει να υιοθετήσει το δικό της εθνικό νόμισμα και κατόπιν να επιδοθεί σε ένα «συναλλαγματικό πόλεμο υποτιμήσεων» με τους γείτονές της, δεν μπορεί να αποτελέσει ηγεμονική στρατηγική για το κεφάλαιο. Προτεραιότητα για το κεφάλαιο έχει το ύψος της κερδοφορίας, το ψηλό ποσοστό κέρδους που λειτουργεί επίσης ως πόλος έλξης κεφαλαίων από το εξωτερικό, χρηματοπιστωτικών και άλλων (ζητούμενο συχνά είναι δηλαδή ένα θετικό ισοζύγιο διεθνών κεφαλαιακών κινήσεων).

Δεύτερον, διότι για μια αναπτυγμένη καπιταλιστική χώρα όπως η Ελλάδα, ανταγωνιστικότητα δεν σημαίνει παραγωγή και εξαγωγή φτηνών εμπορευμάτων, μέσα μάλιστα από ανταγωνιστικές υποτιμήσεις. Ας δούμε το «μοντέλο Γερμανία»: Η χώρα αυτή έχει εξειδικευτεί στην παραγωγή και εξαγωγή βιομηχανικών εμπορευμάτων μεσαίου και μεσαίου-ανώτερου τεχνολογικού επιπέδου (αυτοκίνητα, μηχανολογικός εξοπλισμός παραγωγής κλπ.). Τα γερμανικά αυτοκίνητα έχουν κυριαρχήσει στις ευρωπαϊκές και ασιατικές αγορές όχι γιατί είναι φθηνότερα από τα γαλλικά ή ιταλικά (στην πραγματικότητα είναι ακριβότερα), αλλά διότι έχει επικρατήσει η αντίληψη ότι είναι ποιοτικώς ανώτερα. Οι ελληνικές εξαγωγές (όπως και οι εξαγωγές κάθε άλλης μικρής ευρωπαϊκής χώρας) δεν μπορεί να βασίζονται στα αυτοκίνητα, εντούτοις, στην Ελλάδα και κάθε άλλη ευρωπαϊκή χώρα προσιδιάζει το «μοντέλο Γερμανία» και όχι το «μοντέλο Κίνα» (ανταγωνιστικότητα τιμής και όχι ποιότητας). Απαιτείται η εξειδίκευση σε προϊόντα υψηλής ποιότητας και όσο το δυνατόν υψηλότερης τεχνολογικής στάθμης και όχι η εξειδίκευση σε «φθηνά

προϊόντα». Ο προσανατολισμός στα «φθηνά προϊόντα» αποτελεί οδό παραγωγικής υποβάθμισης, όχι αναβάθμισης του ελληνικού καπιταλισμού.

γ) Τέλος, η νομισματική υποτίμηση θα πλήξει τη μισθωτή εργασία και την κοινωνική πλειοψηφία, με συγκρίσιμο τρόπο όπως η «εσωτερική υποτίμηση». Οι εργαζόμενοι θα δουν την αγοραστική τους δύναμη να μειώνεται, καθώς η αυξημένη τιμή των εισαγόμενων πρώτων υλών και παγίων μέσων παραγωγής θα μετακυλιέται στην τελική τιμή του προϊόντος, καθώς οι τιμές των εισαγόμενων θα εκτινάσσονται, καθώς οι δανειακές τους υποχρεώσεις θα παραμένουν σε «σκληρό» (διεθνές) νόμισμα.

Η εργατική τάξη δεν ζημιώθηκε από το ευρώ καθαυτό, αλλά από τις πολιτικές του νεοφιλελευθερισμού που κατάφεραν να επιβάλουν οι οικονομικές και πολιτικές ελίτ. Η μείωση του «κόστους εργασίας», πάγια στρατηγική του κεφαλαίου με οποιοδήποτε νόμισμα, σημαίνει συμπίεση του βιοτικού επιπέδου των εργαζόμενων τάξεων, αφού ακριβώς το «κόστος» τους είναι ο μισθός και ο «κοινωνικός μισθός» (το κοινωνικό κράτος). Με τους αγώνες της κοινωνικής πλειοψηφίας και όχι με νομισματικές πολιτικές, θα βελτιωθεί η ζωή μας. Το διακύβευμα είναι ο άμεσος τερματισμός της λιτότητας και η δραστική αναδιανομή πλούτου, εισοδήματος και ισχύος υπέρ των εργαζόμενων τάξεων και της κοινωνικής πλειοψηφίας ανεξάρτητα από το νομισματικό πλαίσιο, δηλαδή είτε μέσα στο ευρώ είτε όχι.